

2700

840

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI III. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ W KRAKOWIE

ZA ROK 1911.

KRAKÓW.
NAKŁADEM III. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.
1912.

I.

Działalność Koła w roku sprawozdawczym (17-tym od założenia) obracała się wyłącznie w ramach szerzenia oświaty pozaszkolnej, drogą wypożyczania książek oraz urządzania odczytów i pogadanek dla czytelników. Rok sprawozdawczy zaznaczyć musimy w historii działalności III. Koła jako stosunkowo pomyślny. Ruch bowiem czytelników i książek wzmoógł się znacznie. Cyfry porównawcze z rokiem ubiegłym przedstawiają się jak następuje:

	Ilość załatw. czytelników:	Ilość wydanych książek:
rok 1910	23.565	33.610
rok 1911	34.486	51.720
czyli o	10.921	o 18.110 więcej.

Niestychanie wdzięcznem polem dla działalności są pogadanki z czytelnikami bądź to na zadane tematy oderwane, bądź też na temat przeczytanych książek. Czytelnicy przygotowują krótkie ćwiczenia lub sprawozdania i drogą pogadanki-dyskusyi uzupełniają nawzajem swe sądy i spostrzeżenia.

W niektórych dzielnicach odczuwać się daje wśród czytelników brak kultury domowej, pozaszkolnej. Ani szkoła, ani wypożyczalnie w dzisiejszej formie braków tych uzupełnić nie zdołają. Należałoby pomyśleć o stworzeniu rodzaju ochronek-domów wychowawczych, któreby zastępowały ulicę, tę na dziś niestety jedyną wychowalnię dziatwy ubogiej miejskiej ludności. Na to wszakże brak nam środków jak również i na dostateczny zapas książek w wypożyczalniach.

Gdyby Koło mogło rozporządzać jeszcze chociaż 5000 kor. rocznie na książki, cyfra wydanych książek wzrosłaby z pewnością do 120 — 150 tysięcy. A 50.000 tomów wydawanych rocznie, jak obecnie, to zaledwo pół tomu na przeciętnego mieszkańca Krakowa rocznie.

Cyfra chyba niezbyt imponująca!

II. Zarząd.

1. Skład Zarządu III. Koła za rok 1911.

Prezes: Prof. O. Bujwid.
Zastępca: K. Bujwidowa.
Sekretarz: Fr. Sarnek.
Zastępca: C. Kuźniar.
Skarbnik: W. Gosiewski.
Zastępca: St. Sierakowski.
Członkowie: Bujwidówna Jadwiga.
Gądek Stanisław.
Grünberżanka K.
Klinger Jakób.
Kopczyński Stefan.
Markheimówna K.
Szulc dr. Gustaw.
Szumińska Zofia.

2. Komisya katalogowa:

Jakób Klinger, Czesław Kuźniar, Franciszek Sarnek.

3. Komisya pogadankowa:

Kazimiera Bujwidowa, Jakób Klinger, Czesław Kuźniar,
Franciszek Sarnek.

4. Komisya rewizyjna:

Zdzisława Hindemithówna, Salomea Nussbaumowa,
Mirośław Ramułt.

5. Delegaci na Walny Zjazd:

Jakób Klinger, Czesław Kuźniar.

Członków liczy Koło 55.

III. Działalność III. Koła.

W roku sprawozdawczym utrzymywało III. Koło 8 bezpłatnych wypożyczalni książek w Krakowie i na Podgórzu oraz jedną czytelnię wiejską w Czaławiu pod Dobczycami. Zestawienie cyfrowe ruchu wypożyczalnianego podajemy w tablicy na str. 5.

Zestawienie cyfrowe ruchu w wypożyczalniach III. Koła T. S. L.

Wypo- czalnia	Adres	Kierownik	Była czynną miejscę	Zasób książek	Czytelników stałych	Posiedze- nia odbyto się	Załatwiono czytelników	Wydano książek	Przeciętnie na jedno posiedzenie	
									czytel- ników	książek
I.	Czarna Wieś szkoła im. Stefana Batorego	C. Kuźniar	8	258	232	30	1998	3029	67	110
II.	Lubicz 34	W. Gosiewski	10	426	196	78	1978	3402	26	39
III.	Podgórze, Wojska 4	J. Klinger, później K. Markheimówna	12	1550	500	148	9705	14684	65	99
IV.	Dębniaki, Rynek 4	Fr. Sarnek	6	527	282	53	4345	5559	82	105
V.	Blich 14	St. Sierakowski	6	302	140	26	1545	1857	60	72
VI.	Rajska 14	St. Gądek	12	316	120	86	2854	4507	34	52
VII.	Gazowa 10	K. Grünberżanka	11	430	378	96	7269	8429	75	88
VIII.	Lubicz 34	K. Bujwidowa	10	532	326	91	4649	9348	51	102
IX.	Czasław	Michał Szuber	12	75	75	18	143	215	8	12
		Razem	73	4351	2174	608	34486	51720		
	W roku 1910		86	3432	1513	520	23565	33610		
	W roku sprawozdawczym załatwiono czyt. i wydano książek więcej o						10921	18410		

Terenem naszej działalności jest w przeważającej części młodzież szkół ludowych i średnich. Wypożyczalnie na dalszych przedmieściach posiadają także czytelników w sferach młodzieży robotniczej.

A. Wypożyczalnie.

Rezultat tegorocznej pracy wykazuje w stosunku do lat ubiegłych znaczną nadwyżkę w dziale bibliotecznym tak co do ilości wydanych książek, jak i do intensywności pracy kierowników i personelu wypożyczalnianego. Naturalnie nadwyżka ta wobec ogromu potrzeb czytelnictwa naszego jest zerem, w każdym jednak razie stanowi o tyle pocieszające zjawisko, że osiągnięte zostało przy niesłychanie skromnych środkach, przy zupełnym prawie braku sił w ludziach i wobec dokładnej obojętności społeczeństwa a przeskód ze strony czynników urzędowych (Rady Szkolnej krajowej!).

Budżet naszych czytelni jest niesłychanie skromny. Czytelnia, która dostanie na zakupno książek 200 K rocznie może się uważać za szczęśliwą. Zakupnem tem zdążyzaledwie pokryć straty w materyale, wynikłe skutkiem niesumienności lub lekkomyślności swoich małych czytelników. Mimo to wszakże, dzięki ogromnemu obrotowi książek, które nie zatrzymują się w szafach wcale, ruch utrzymuje się na pewnej stałej wysokości.

Wszystko to przecież jestzaledwie drobną cząsteczką pracy którą wykonać jest obowiązane społeczeństwo.

Szczegółowych sprawozdań z działalności poszczególnych wypożyczalni nie podajemy. Podkreślamy, że najruchliwszemi były wypożyczalnie: III. (Podgórze), VII. (ul. Gazowa) i VIII. (ul. Lubicz).

Mężczyzn wypożyczało 68%, kobiet 32%.

B. Pogadanki.

Pogadanki odbywały się stale w VIII. wypożyczalni i dorywczo (po kilka) w wypożyczalniach III. i VII. W innych wypożyczalniach pogadanek urządzić się nie udało.

Pogadanki w VIII. wypożyczalni podzielić należy na 3 typy: a) odczyty z dyskusją, b) wspólne czytania z dyskusją, c) referaty sporządzane przez czytelników i dyskusya nad niemi.

Pogadanek typu a) (odczyty z dyskusją) odbyło się 20, a mianowicie:

¹⁾ Patrz sprawozdanie z pogadanek.

Nr. porządk.	Data	Nazwisko prelegenta	Tytuł odczytu	Ilość słuchaczy		Ilustracye
				chłopców	dzievcząt Razem	
1	6/I.	Dr. K. Rouppert	O naturze ludzkiej	8	—	rysunki
2	8/I.	Cz. Kuźniar	O widmie	9	3	demonstracye
3	22/I.	Mir. Ramutt	Walka o byt	25	6	rysunki
4	29/I.	W. Gosiewski	O komórcie	19	7	demonstracye
5	12/II.	W. Gosiewski	O krwi	22	6	demonstracye
6	12/II.	Cz. Kuźniar	Morskie Oko	22	6	obraz
7	15/II.	Cz. Kuźniar	O rasach ludzkich	50	15	przeźrocza
8	19/II.	Dr. K. Rouppert	Dobór a hodowla uroslin, zwierz. i lud.	35	1	rysunki
9	19/II.	Prof. O. Bujwid	O dżumie	8	1	Czytelnia dostała bilety na odczyt publiczny)
10	26/II.	Dr. Szulc	O trawieniu i odżywianiu	21	2	rysunki
11	5/III.	Dr. Szulc	O alkoholu	26	8	rysunki
12	12/III.	Dr. Szulc	O alkoholizmie	18	4	rysunki
13	26/III.	K. Bujwidowa	O bakterjach	32	2	demonstracye
14	2/IV.	K. Bujwidowa	O chorobach zakaźnych	27	—	demonstracye
15	19/III.	F. Sarnek	Rozbiór utworów Mayai i Conan Doylea	17	3	—
16	9/IV.	F. Sarnek	Rozbiór utworów Verne'a i Wells'a	32	4	—
17	26/XI.	Cz. Kuźniar	O człowieku pierwotnym	17	5	rysunki i okazy
18	3/XII.	Cz. Kuźniar	O człowieku pierwotnym	26	5	rysunki i okazy
19	17/XII.	K. Piotrowski	Matejko a Wyspiański	22	7	rysunki
20	10/XII.	K. Bujwidowa	„Legion“ Wyspiańskiego	29	4	—
				465	79	544

Pogadankę typu b) (wspólne czytania z dyskusją) odbyło się 13.

1) Temat: „Stosunek człowieka do zwierząt“ dwa posiedzenia. Prowadząca zebranie K. Bujwidowa. Odczytano ustępy: „Czyjaż ona?“, „Psia dola“, „Woły“, „Jaskinia krwi“, „Wiatronogi“. W dyskusji omówiono kwestye: bicia i dręczenia zwierząt, posługiwania się pracą zwierząt, zabijania zwierząt, doświadczeń nad zwierzętami, wiwisekcji itd.

2) Temat: „Stosunek człowieka do człowieka“ 5 posiedzeń. Prowadząca K. Bujwidowa. Przeczytano ustępy „Piosnka rekruta“, „Dola Stacha“ Konopnickiej, „Ze sceny świata“ i „Na pobojuwisku“ Asnyka, „Sen“ Karola Richeta, ustęp z „Wojna i pokój“ Tolstoja, „Tylko jeden zginął“ Świętochowskiego, „Oko za oko“ Reymonta, „Z pamiętników sędziego przysięgłego“ ustęp z Róży Katerli (śledztwo), „Kara śmierci“ Słowackiego, ustęp z „Hrywdy“ Rodziwiczówny, kilka artykułów „Steru“, „Krytyki“ i „Kalendarza kobiety polskiej“. Przedyskutowano w ogólnych zarysach tematy: Militarizm, Wojna, Kara śmierci, Patryotyzm, Kosmopolityzm, Równoprawienie.

3) Wspólne czytanie książki Desmolin'a „Szlaki dziejowe, a typy społeczne“. Posiedzeń 6, prowadzący p. Czesław Kuźniar. Niektóre ustępy czytano in extenso, inne streszczano.

Pogadankę typu c) (referaty przygotowane przez czytelników na zadany temat i dyskusja nad nimi) odbyło się 4. Prowadząca K. Bujwidowa.

Opracowano tematy: Co to jest charakter, co to jest godność osobista, ambicja, miłość własna a wreszcie przedyskutowano treść książki Sieroszewskiego „Bajka o żelaznym wilku“.

Jedno posiedzenie poświęcono sprawom T. S. L. i przeglądaniu tablic statystycznych (krzywych) sporządzonych przez czytelników.

Referatów i sprawozdań przygotowano 45 (chłopcy 31, dziewczęta 14). Słuchaczów na pogadankach było ogółem 678 w tem 553 chłopców i 125 dziewcząt.

Ten nieproporcjonalny stosunek chłopców do dziewcząt zwrócił uwagę Zarządu VIII. wypożyczalni. Na jednej z pogadaniek po odczytaniu statystyki czytelników korzystających z VIII. wypożyczalni T. S. L. jeden z czytelników zaproponował wydanie odezwy wzywającej młodzież żeńską do uczęszczania do wypożyczalni.

Na najbliższe posiedzenie 4 czytelników przyniosło projekt odezwy. Wybrano z nich dwie i odhektografowano.

Podajemy je poniżej w całości:

I.

D o m ł o d z i e ż y !

Każdy z Was słyszał zapewne, że w Krakowie istnieje Towarzystwo Szkoły ludowej. Jednakże niejednen z Was może nawet nie pomyślał nad tem, czemu członkowie tego Towarzystwa zadają sobie tyle trudu, żeby otwierać bezpłatne wypożyczalnie?

Otóż książka — to doradca i przyjaciel młodzieży! Bezpłatne wypożyczalnie są pootwierane po to, żeby najszerszym masom młodzieży korzystanie z książek uprzystępnąć. Chłopcy już zrozumieli pożytek wypożyczalni, a dziewczęta dotychczas z wypożyczalni korzystają bardzo mało. Jest-to bardzo smutne, ale można temu zaradzić. Niechaj każdy czytelnik zjedna wypożyczalni tylko jedną czytelniczkę, a wtedy liczba czytelniczek i czytelników się zrówna. Niechaj każdy czytelnik stanie się żyjącą odezwą, a taka odezwa więcej zdziała niż odezwy pisane. Wówczas w sprawozdaniu za rok bieżący nie będziemy mieć tak smutnego stosunku jak w roku 1910. W ubiegłym bowiem roku na 150 chłopców było zaledwie 20 dziewcząt.

Namawiajcie również dziewczęta, żeby korzystały z niedzielnych popołudniowych pogadanek. I tu bowiem na 364 chłopców było zaledwie 122 dziewcząt.

Stali czytelnicy VIII. wypożyczalni ul. Lubicz 34 parter.

II.

. D z i e w c z ę t a !

Z ostatniego sprawozdania III. Koła Towarzystwa Szkoły ludowej wynika, że mało korzystacie z tak pożytecznych źródeł oświaty, jakimi są bezpłatne wypożyczalnie książek. Widzimy bowiem w tem sprawozdaniu, że na 150 chłopców korzystających z VIII. bezpłatnej wypożyczalni książek dla młodzieży przypada tylko 20 dziewcząt.

Nie sądzimy, żebyście mogły zasłaniać się brakiem czasu. boć przy dobrych chęciach na przeczytanie książki czas zawsze znaleźć można. Być może, że przyczyną jest brak ciekawości, a może tylko niewiedomość, że takie wypożyczalnie istnieją. Otóż my stali czytelnicy VIII. wypożyczalni możemy Was zapewnić, że jest tam dużo dobrych i ładnych książek, z których wiele skorzystać można

Zapisujcie się więc i czytajcie książki!

Przychodźcie również na pogadanki, zamiast w niedzielne popołudnia marnować czas na próżno!

Stali czytelnicy VIII. wypożyczalni.

Adres wypożyczalni:

ul. Lubicz L. 34 parter.

Odezwy powyższe w ilości 400 egzemplarzy młodzież rozkolportowała sama w dniu 26/III.

Dnia 19/IV. C. k. Rada Szkolna krajowa za L. 6356/IV. rozesała do Dyrekcji wszystkich gimnazyów w Krakowie, c. k. szkół realnych w Krakowie, prywatnych gimnazyów żeńskich w Krakowie i prywatnych liceów żeńskich w Krakowie i do Szanownego Zarządu głównego Towarzystwa Szkoły ludowej w Krakowie do wiadomości i odpowiedniego zarządzenia następujący okólnik:

„Dostała się do rąk tutejszych hektografowana odezwa do „młodzieży, wzywająca ją, a w szczególności dziewczęta, aby uczęszczały do VIII. czytelni Towarzystwa, znajdującej się w prywatnem „mieszkaniu przy ulicy Lubicz L. 34 parter.

„W odezwie zaznacza anonimowy jej autor, że młodzież męzka „korzysta z czytelni i uprawianych w niej pogadanek niedzielnych „znacznie wydatniej.

„Ponieważ czytelnie, mieszczące się w mieszkaniach prywatnych usuwają się w zupełności od wszelkiej kontroli władz „szkolnych którym opieka nad młodzieżą jest poruczona, przeto „uprasza się Szanowny Zarząd o zarządzenie, aby młodzieży szkolnej wzbroniono przystępu do tej czytelni i innych, jeżeli jakie „w podobnych istnieją warunkach“.

W zastępstwie

Okecki w. r.

Komentarze chyba zbyteczne!

Wyjaśniamy tylko, że wszystkie nasze wypożyczalnie z wyjątkiem dwóch (ul. Rajska i Czarna Wieś) znajdują się w lokalach prywatnych. Okólnik tedy Rady Szkolnej mierzy w całość naszej roboty.

Czy skutecznie? niech odpowiedzą cyfry ruchu czytelników.

Kraków. 1 czerwca 1912 r.

Fr. Sarnek
sekretarz.

Prof. Odo Bujwid
przewodniczący.

ZESTAWIENIA RACHUNKOWE.

Przychód.

Sprawozdanie kasowe III.

Koła T. S. L. za r. 1911.

Rozchód.

	K	h	K	h
Saldo z roku 1910	125	99		
Rachunek darów	759	25		
„ subwencji m. Krakowa:				
rok 1910 II. rata	600			
rok 1911	1400	—		
„ subwencji m. Podgórze . .	100	—		
„ wkładki:				
za rok 1910 52				
za rok 1911 90	142	—		
„ zabaw	30	05		
„ pożyczek	300	20	3457	49
„ wypożyczalni: (z puszek)				
saldo z 1910 roku	38	91		
przychód w r. 1911	272	42	311	33
Razem			3768	82

	K	h	K	h
Rachunek czynszu	437	88		
„ obsługi wypożyczalni . .	102	—		
„ gospodarczy	20	—		
„ przeżroczny	14	65		
„ porta	2	69		
„ Zarządu Głównego	249	63		
„ nowych książek	1278	35		
„ zwrotów	147	74		
„ sprawozdania	86	—		
„ 10% od wkładek	41	—		
„ utrzymania wypożyczalni .	412	32		
Saldo na rok 1912	665	23		
Rachunek wypożyczalni	255	60		
Saldo na rok 1912 z wypożyczalni .	55	73		
Razem			3768	82

Stan czynny.

Bilans majątkowy III.

Koła T. S. L. za r. 1911.

Stan bierny.

	K	h	K	h
W gotówce przekazano na rok 1912	583	23		
W Zarządzie Głównym depozyt . .	82	—	665	23
Majątek w książkach			4710	35
Majątek w ruchomościach			335	—
Saldo wypożyczalni			55	73
Razem			5766	31

	K	h	K	h
Pożyczka prywatna	270	20		
Za sprawozdanie z roku 1909 . .	109	—		
10% za zużycie nieruchomości . .	33	50		
Dług za książki	50	—		
Czysty stan czynny	5303	61		
Razem			5766	31

Za Komisję sprawdzającą:

*Salomea Nussbaumowa.**Wiktor Gosiewski*

skarbnik.

DOROCZNE WALNE ZEBRANIE

Członków III. Koła T. S. L.

odbędzie się dnia 1912 roku w lokalu II. wypożyczalni
III. Koła przy ulicy Lubicz L. 34 o godzinie 7-mej wieczorem.

PORZĄDEK DZIENNY:

1. Zagajenie przewodniczącego.
2. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zebrania.
3. Udzielenie absolutorium ustępującemu wydziałowi i wybór nowego.
4. Wnioski i interpelacje.

W razie braku kompletu następne Walne Zebranie odbędzie się o godzinie 7-mej i pół bez względu na ilość obecnych.

